

Литвинова С.Г. Використання корпоративної електронної соціальної мережі Yammer у роботі класного керівника С. Г. Литвинова // Вісник Чернігівського національний педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів : ЧНПУ, 2016. – №135. – С. 28-36.

УДК 373.5.016:004.738.5

С. Г. Литвинова

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ YAMMER У РОБОТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Анотація. *Метою статті є визначення основних можливостей корпоративної електронної соціальної мережі (КЕСМ) Yammer у роботі класного керівника загальноосвітнього навчального закладу. Основними методами дослідження є узагальнення даних щодо використання соціальних мереж для організації навчально-виховного процесу та метод семантичного диференціала, для визначення ставлення вчителів середньої школи до КЕСМ Yammer. У статті обґрунтовано основні види діяльності класного керівника в корпоративній електронній соціальній мережі Yammer з метою реалізації виховних цілей навчання. Встановлено, що використання КЕСМ Yammer, дає можливість підвищити мовну культуру учнів, культуру комунікації за допомоги ІКТ, ефективність організаційно-виховної та соціальної роботи класного керівника загальноосвітньому навчальному закладу. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення особливостей використання КЕСМ Yammer у роботі шкільного психолога.*

Ключові слова: *електронна соціальна мережа; КЕСМ; ХОНС; інформаційно-комунікаційні технології; класний керівник; виховання; Yammer; навчання.*

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. основні напрямки впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчально-

виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) обмежувалися передачею різноманітних даних, презентацією нових навчальних тем, вивченням курсу інформатики, частковою автоматизацією процесу документообігу та статистичною обробкою результатів навчальних досягнень учнів. Нині ІКТ стають основою для інтеграції навчальних дисциплін, міжпредметної навчальної діяльності та повсюдної мережної комунікації, зокрема класного керівника й учнів.

Розвиток мережних структур зробив помітний вплив на сучасну освіту. ІКТ формують нове поле інформаційної культури, в якому реалізується діяльність суб'єктів навчання. Нові моделі освітньої діяльності характеризують одночасно і велика інтегрованість, і велика децентралізація [8]. Під впливом нових засобів комунікації педагогічна спільнота стає більш незалежною і відповідальнішою за власні дії і рішення, що підтверджується формуванням нових освітніх мережних структур, таких як: мережа класу, тематичної групи, навчального проекту, психолога тощо.

Як зазначає Є. Д. Патаракін, за допомоги соціальних мереж учні можуть приймати легітимну участь у різноманітній діяльності: створювати, публікувати, редагувати, нотувати, відбирати і пов'язувати між собою різні типи цифрових об'єктів. І мова йде не про створення спеціальних педагогічних сервісів і засобів, а про використання освітянами тих можливостей, які вже існують в мережних спільнотах [8].

Аналіз актуальних досліджень. Зарубіжні та вітчизняні учені досліджують різні аспекти використання ЕСМ у системі освіти. Так Н. Догруе (Nazan Dogruer), І. Меневіс (Ipek Menevis) та Р. Еям (Ramadan Eyuam) розкривають аспект самовираження студентів у соціальних мережах; дослідники Г. Гроссек (Gabriela Grosseck), Р. Бран (Ramona Bran), Л. Тіру (Laurentiu Tiru) вивчають часовий аспект перебування студентів у соціальній мережі Facebook; Н. В. Олексюк досліджує можливості використання електронних соціальних мереж для проведення соціально-педагогічної

роботи зі школярами; О. П. Пінчук констатує, що ЕСМ можна використовувати для оперативного доступу до навчально-методичних матеріалів, зв'язку з учителем і колективного виконання домашнього завдання, самостійного формування навчального контенту.

Широкого поширення набули результати дослідження Р. С. Бен щодо використання соціальних мереж для вивчення мови, зокрема іноземної. Дослідник Н. В. Стучинська звертає увагу на розвиток комунікативної активності учнів у соціальних мережах.

Однак аналіз наукових результатів, науково-методичної літератури показав, що питання дидактичного потенціалу електронних соціальних мереж (ЕСМ) залишається актуальним і досі, а використання корпоративної електронної соціальної мережі (КЕСМ), зокрема Yammer, для організації взаємодії класного керівника з учнями і реалізації його організаційно-виховних функцій розкрито не повною мірою.

Мета статті полягає в обґрунтуванні основних видів діяльності класного керівника в корпоративній електронній соціальній мережі Yammer з метою реалізації виховних цілей навчання.

Методи дослідження. Дослідження виконується в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: «Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж», 2015-2017 рр. (ДР № 0115U002232). У роботі використані як теоретичні методами дослідження: аналіз світового та вітчизняного педагогічного досвіду використання електронних соціальних мереж в освіті; синтез, узагальнення й концептуалізація для формулювання основних положень дослідження, так і емпіричні: бесіди з учителями й учнями; пряме, побічне спостереження за процесом використання КЕСМ у роботі класного керівника; метод семантичного диференціала.

Виклад основного матеріалу. Нині зростають вимоги суспільства до організації навчання, виховання і всебічного розвитку особистості учня, що вимагає підвищення вимог до взаємодії класного керівника з учнями, зокрема старшокласниками.

Сучасний класний керівник - це вчитель на якого покладається відповідальність за стан навчально-виховної роботи в класі, організацію життя дітей, формування та виховання учнівського колективу. У його діяльності органічно поєднуються виховні, організаторські та адміністративні функції, що забезпечує успішне здійснення складних і відповідальних виховних завдань.

Розглянемо основні завдання виховної діяльності класного керівника: виховання трудових, моральних, вольових якостей; формування основ здорового способу життя; запобігання агресивної поведінки у шкільному середовищі; підтримка і спрямування учня в процесі особистісного розвитку; формування умінь і навичок свідомого пізнання самого себе, людського суспільства та навколишнього світу; виховання в учнів здатності до боротьби з власними недоліками; сприяння всесторонньому розвитку учня [3, с.13].

Реалізація основних завдань виховної діяльності класного керівника, спрямованих на формування особистості учня здійснюється за такими напрямками:

- святкування урочистих подій, відзначення ювілеїв видатних поетів і письменників. Наприклад, 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка.
- проведення літературно-музичних, танцювальних вечорів, конкурсів та заходів, присвячених творчості видатних поетів, музикантів, художників. Наприклад, конкурс ім. П. Яцика або вечір присвячений творчості К. Білокур;
- організація заходів національно-патріотичного виховання. Наприклад, День Соборності України, День пам'яті загиблих під Крутами, День революції гідності;

- організація заходів присвячених формуванню здорового способу життя. Наприклад, заборона тютюнопаління, зловживання алкоголем та наркотичних речовин;
- організація шкільних музеїв, навчальних екскурсій, вистав учнівського театру, літературних бесід, ансамблів і хорів тощо. Наприклад, шкільний музей бойової слави 1941-1945 рр. або гурток бальних танців.

У сучасній школі класний керівник має виконувати такі функції: ґрунтовне вивчення особистості учня, стану сімейного виховання; формування громадянськості, національної самосвідомості, бажання працювати для розквіту держави; виховання толерантності, утвердження принципів загальнолюдської моралі; формування морально-етичних якостей і загальнолюдських цінностей; розвиток здібностей учнів, формування їхньої високої пізнавальної культури, прагнення до самоосвіти та самовиховання; розвиток почуття обов'язку та відповідальності, стимулювання й мотивація у позакласній та позашкільній виховній роботі з учнями інтересу до навчання; залучення батьків до участі в навчально-виховному процесі школи [3, с.15].

Важливу роль у діяльності класного керівника відіграють його компетентності, зокрема соціальна. Вона проявляється у сформованості: мотивів педагогічної діяльності, соціально значущих цінностей, позитивної установки на соціальну взаємодію, потреби в професійному педагогічному спілкуванні; психолого-педагогічних, соціальних, загальнокультурних знань; умінь щодо вирішення конфліктів і проблем, комунікативних, організаторських умінь, роботи в групі; відповідальності, здатності до самопізнання й саморозвитку, сприйняття позиції іншого, виявленні емпатії [6, с. 14].

Як зазначає І. А. Чернишенко, «розвиток дитини, оволодіння учнями чіткими конкретними знаннями, виховання справжнього людського характеру» залишаються провідними в системі загальної середньої освіти [10, с. 15].

Виховна діяльність класного керівника не обмежується рамками школи. Він підтримує тісний зв'язок не тільки з батьками учня, а й з психологом, громадськими організаціями, спонсорами, дільничими інспекторами, позашкільними навчальними закладами які допомагають в організації виховання учнів за місцем їх проживання та у подоланні бездоглядності школярів.

З метою удосконалення організаційно-виховної діяльності та комунікації класного керівника із старшокласниками, набуває широкого застосування електронна соціальна мережа.

Поєднання різноманітних технологій навчання з можливостями електронних соціальних мереж поступово змінює форми і методи надання освітніх послуг, сприяє формуванню новітнього інформаційно-освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ), орієнтованого на інтереси і розвиток особистості як вчителя, так і учня; інтернаціоналізацію та розширення доступу до відкритих електронних освітніх ресурсів; створенню умов для навчальної мобільності суб'єктів навчання, розвитку різних компетентностей та формуванню єдиного освітнього простору.

Розглянемо класифікацію соціальних мереж (за Нестеренко Г. О., Тишковою О. В.):

- соціальні мережі загальної тематики (MySpace, Facebook, Вконтакте, Однокласники та ін.), дають можливість доступу до інформації, яка задовольняє власні інтереси;
- соціальні спеціалізовані мережі, наприклад: Last.Fm (музична соціальна мережа), Geni (сімейна соціальна мережа, яка об'єднує людей на основі сімейних зв'язків), Autokadabra.ru (соціальна мережа автолюбителів). Сюди ж відносяться вузькоспеціалізовані, наприклад, електронного навчання PRO, Scipeople.ru, та ін.;
- ділові соціальні мережі - мережі, що сприяють професійному розвитку та побудові кар'єри особистості. Серед них МойКруг і Плахо [7, с. 454].

Аналіз інших джерел дозволяє класифікувати соціальні мережі за такими категоріям:

- тип мережі (особисте й ділове спілкування, відео, аудіо, фото, геолокація, закупівля, блогінг, новини, питання-відповідь, закладки, віртуальні світи, тематичні, знайомства);
- відкритість (відкриті, закриті, змішані);
- географічне охоплення (світ, країна, територіальна одиниця, регіон, міжнародна);
- рівень розвитку (веб 1.0, веб 3.0 і т.д.) [9].

До соціальних спеціалізованих закритих мереж можна віднести корпоративні, наприклад Yammer (www.yammer.com). Призначення корпоративної електронної соціальної мережі Yammer розкрито в [4, с.18].

Ґрунтуючись на результатах дослідження [1, с.12], визначимо важливі педагогічні умовами ефективної організації навчально-виховного процесу з використанням корпоративної електронної соціальної мережі Yammer, а саме:

- підвищення рівня мотивації учнів старших класів до навчання,
- формування ІК-компетентності та компетентностей з комунікації, співпраці та кооперативної роботи;
- стимулювання творчої, дослідницької та пошукової діяльності учнів старших класів;
- використання індивідуальних та групових форм роботи;
- орієнтація на інтерактивні форми взаємодії вчителів та учнів, під час яких взаємодія учнів відбувається не тільки з учителем, а й один з одним, причому активність учнів у процесі навчання домінує;
- застосування інноваційних технологій (метод проектів, перевернуте навчання, веб-квест) та форм (мозковий штурм, дискусія, ділові ігри);
навчання

- формування в учнів старших класів навичок соціалізації, підвищення психологічної стійкості до стресу;
- забезпечення доступу учасникам освітнього процесу до навчального контенту;
- використання рефлексивної практики в освітньому процесі.

Розглянемо один з видів внутрішніх мереж, що формується в корпоративній електронній соціальній мережі Yammer для підвищення ефективності організації навчально-виховного процесу в ЗНЗ – мережу класу (класного керівника).

Мережа класу (класного керівника). Формується класним керівником, який самостійно долучає до неї учнів класу з метою удосконалення комунікації з ними.

Функціями такої мережі можуть бути: оповіщення, обговорення, спільна робота з документами, збір та узагальнення даних, презентація здобутків. До *особливостей* такої мережі можна віднести наступне: класний керівник може здійснювати педагогічний вплив на окремого учня (або спілкуватися з його батьками) за допомогою миттєвих повідомлень.

Розглянемо основні *види діяльності* класного керівника в роботі зі старшокласниками. До них можна віднести: колективне планування шкільних заходів; розміщення оголошень як для батьків, так і для учнів; здійснення бліц-опитувань різної тематики; обговорення подій, що відбуваються у класі і за його межами; здійснення періодичного контролю спілкування старшокласників у мережі з метою виявлення проявів агресії серед учнів, з'ясування стану психологічного клімату класу, визначення проявів насилля, булінгу, кіберпереслідувань тощо; збір та узагальнення різноманітних відомостей, даних; здійснення особистого спілкування як з окремими учнями, так і з батьками за допомогою миттєвих повідомлень; проведення он-лайнних зборів класу, розміщення різноманітних матеріалів з

метою презентації діяльності класу (відео, аудіо, презентації, фото тощо) (рис. 1).

Рис. 1. Види діяльності класного керівника в КЕСМ

У КЕСМ можна здійснити організаційну підготовку до проведення планових шкільних заходів, у такій послідовності: обговорити тематику майбутнього заходу, провести он-лайнне опитування, узгодити план проведення, затвердити учасників, виступаючих, запрошених; визначити відповідальних за фотозйомку та написання прес-релізу заходу, оголошення, узгодити дату проведення заходу і час розміщення даних про його проведення у КЕСМ (див. рис. 2-5).

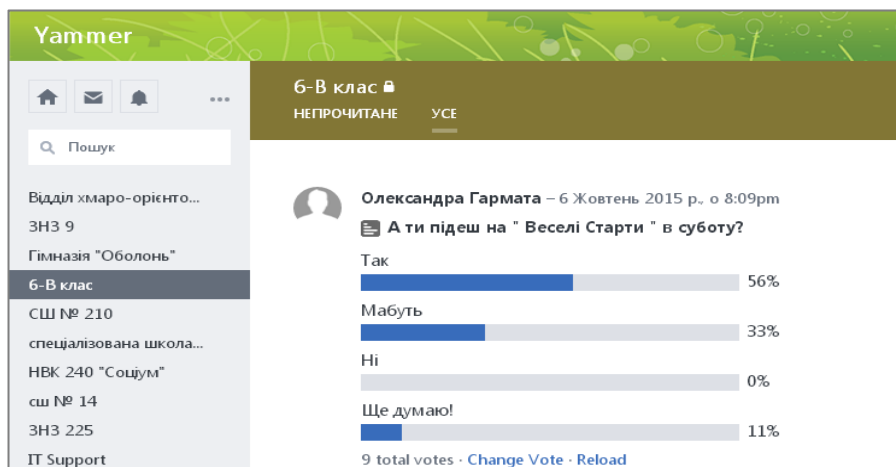

Рис. 2. Он-лайнове опитування в КЕСМ Yammer учнів 6-В класу щодо відвідування заходу

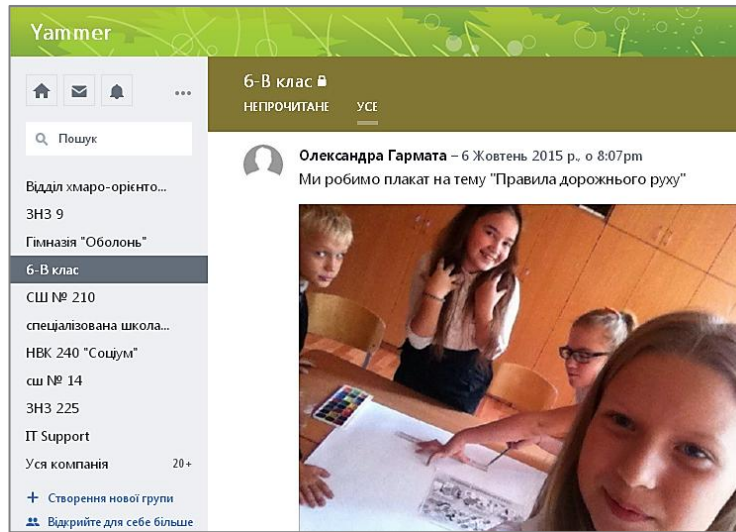

Рис. 3. Підготовка до класної години про правила дорожнього руху. Фотозвіт у КЕСМ Yammer

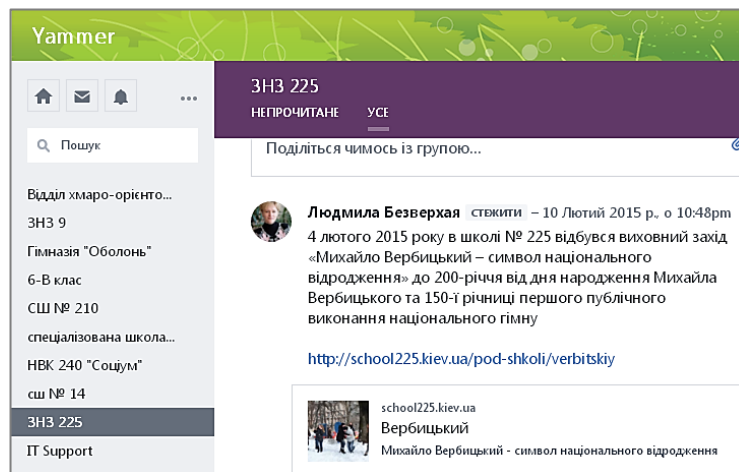

Рис. 4. Оголошення класного керівника в Yammer про виховний захід

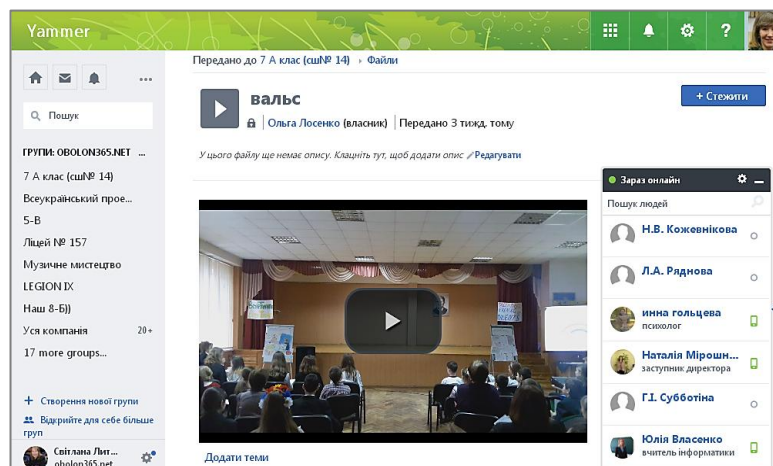

Рис. 5. Демонстрація виховних заходів у КЕСМ Yammer

Як наслідок систематичної комунікації в КЕСМ Yammer, формується мовна культура учнів.

Під час планування і підготовки закордонних екскурсійних заходів до роботи класного керівника можна залучити вчителя іноземної мови, що дасть поштовх до розвитку іншомовної культури спілкування учнів. Це пояснюється потребами старшокласників у іншомовній комунікації під час відвідування зарубіжних країн у якості гостей чи туристів [2, с. 26].

Важливим у використанні електронних соціальних мереж є ставлення педагогів до використання. Розглянемо результати педагогічного дослідження у якому взяли участь 56 вчителів загальноосвітніх навчальних закладів України з Хмельницької обл., м. Вінниці, м. Дніпропетровська та м. Києва.

Для визначення ставлення вчителів до використання корпоративної соціальної мережі Yammer експертами було відібрано 12 семантичних пар [5, с. 112]. За допомоги методу семантичного диференціала ми отримали дані для визначення ставлення вчителів середньої школи до використання КЕСМ Yammer у навчально-виховному процесі (рис. 6).

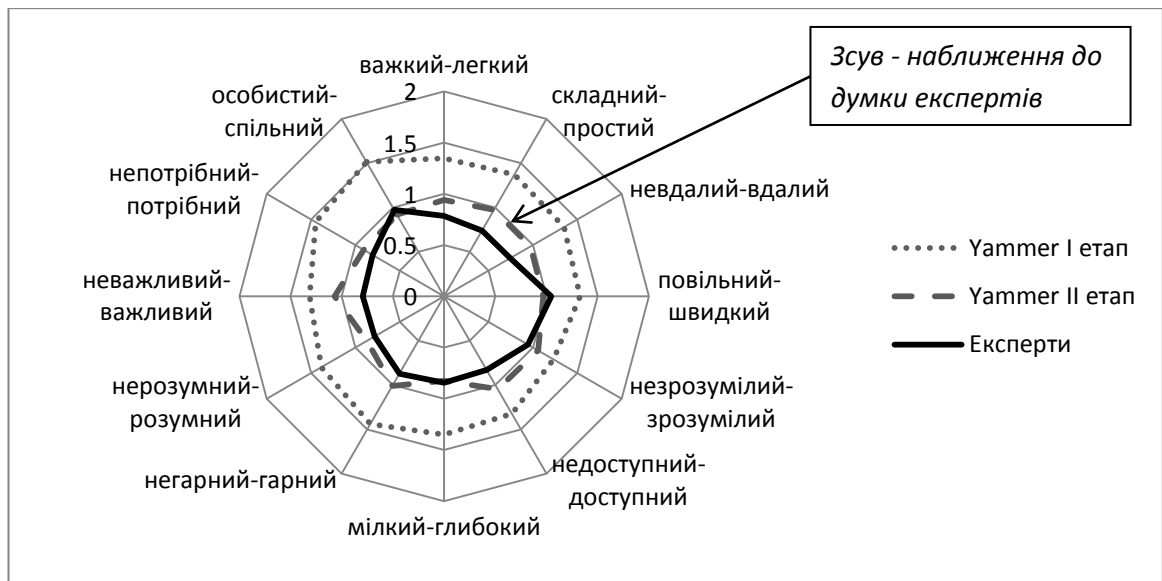

Рис. 6. Моніторинг ставлення вчителів до мережі Yammer

За результатами дослідження було встановлено, що на початку використання нової мережі на підсвідомому рівні вчителі вважали, що вона не потрібна, не зрозуміло для чого її можна використати у навчанні, має негарний дизайн і більшою мірою розглядається як особиста.

Однак у процесі використання мережі для навчально-виховних цілей було встановлено, що КЕСМ Yammer досить легка і зрозуміла у використанні, обмін повідомленнями здійснюється швидко, вона є місцем спільної роботи як вчителів, так і учнів; має глибокі мережні зв'язки. Покращилась думка вчителів щодо доступності та безпечності Yammer. Так як вхід у мережу здійснювався через хмаро орієнтоване навчальне середовище (*portal.office.com*), то на підсвідомому рівні в учителів продукувалося відчуття захищеності, а доступність підтверджувалася повсюдним доступом – не залежно від місця перебування вчителя та наявності у нього комп'ютерної техніки. Позитивну оцінку дали вчителі положенню про необхідність впровадження такої мережі для удосконалення роботи класного керівника. По закінченні експерименту спостерігалось значне наближення думки вчителів до узагальненої думки незалежних експертів щодо використання КЕСМ для удосконалення організації виховної роботи.

Висновки. Залучення учнів старших класів до корпоративної електронної соціальної мережі Yammer дає можливість підвищити мовну культуру учнів, культуру комунікації за допомоги ІКТ, ефективність роботи класного керівника загальноосвітньому навчальному закладу, а саме: налагодити систему електронної комунікації з учнями та їх батьками, надавати дієву допомогу (консультації) з питань навчання і виховання, здійснювати вчасне оповіщення, презентувати здобутки (на рівні учня, класу, школи), підвищувати рівень ІК-компетентності як вчителів, так і учнів та їх батьків, сприяти системному формуванню національно-патріотично виховання та соціалізації старшокласників.

Перспективними напрямками подальших досліджень можна визначити використання корпоративної електронної соціальної мережі Yammer у роботі шкільного психолога та стан використання електронних соціальних мереж старшокласниками.

Список використаних джерел:

1. *Архипова Т. Л. Соціальні мережі як засіб організації навчального процесу / Т. Л. Архипова, Н. В. Осипова, М. С. Львов // Інформаційні технології в освіті. – 2015. – № 22. – С. 7-18.*
2. *Близнюк Т. П. Теоретико-методологічні засади формування мовної культури старшокласників / Т. П. Близнюк // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія : Педагогіка та психологія. – 2004. – Випуск 202. – С. 24-30.*
3. *Кірдан О. Л. Виховні функції класного керівника в навчальних закладах України (середина ХІХ – початок ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Олена Леонідівна Кірдан; Інститут педагогіки АПН України. – К., 2002. – 19 с.*
4. *Литвинова С. Г. Методика проектування і використання хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : методичні рекомендації / С. Г. Литвинова. – К. : ЦП «Компринт», 2015. – 280 с.*
5. *Литвинова С. Г. Дослідження ефективності хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу за методом семантичного диференціала // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Редрада. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2015. – № 16 (23). – С. 108-116.*
6. *Мирна І. О. Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів у процесі професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інна Олексіївна Мирна; ЖДУ ім. Івана Франка. – Житомир, 2015. – 21 с.*
7. *Нестеренко Г. О. Сучасні соціальні мережі як інструмент неформальної освіти / Г. О. Нестеренко, О. В. Тишкова // Гілея. Науковий вісник. – 2011. – Випуск 49 (№7). – С. 451-458.*

8. Патаракин Е. Д. Реализация творческих и воспитательных возможностей информатики в сетевых сообществах : дис. д-ра. ... пед. наук : 13.00.02 / Евгений Дмитриевич Патаракин. – М., 2006. – 278 с.
9. Семенов Н. А. Социальные сети, перспективы развития и способы монетизации. Часть 1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://secl.com.ua/article-vse-o-socialnyh-setyah-vlijaniye-na-cheloveka.html> (дата звернення: 24.02.16).
10. Чернишенко І. А. Педагогічна діяльність та спадщина М. Р. Завадського : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ірина Анатоліївна Чернишенко; КДПУ ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 1998. – 19 с.

Anotation. *The aim of the article is to identify the main features of the corporate e-social network (CESN) Yammer in the work of a class teacher of comprehensive secondary school. The main methods of investigation are of investigation is to summarize data on the use of social networks for the organization of the educational process. We used the theoretical research methods: analysis of global and domestic pedagogical experience in the use of electronic social networking in education; synthesis, generalization and conceptualization for the formulation of the main provisions of research and empirical: interviews with teachers and students; direct, indirect observation of the process of using CESN by a class teacher; the method of semantic differential to determine the attitude of high school teachers to CESN Yammer. In the article we summarize the main objectives of educational activities of the class teacher (training of labor, moral and strong-willed qualities of pupils, forming the basis of a healthy lifestyle, a prevention of aggressive behavior in the school environment, upbringing of instilling in students' ability to deal with their own shortcomings, assistance in the comprehensive development). It was grounded the main activities of the class teacher in the corporate e-social network Yammer with the purpose of realization of upbringing process: collective planning school activities; placing ads both for the parents and for the students; carrying out of blitz surveys on various subjects; discussion of events taking place in the classroom and outside it; carrying out of periodic monitoring of senior students' communication in the network in order to identify the manifestations of aggression among them, ascertain the condition of a psychological climate of a class, identifying violence,*

elements of bullying, cyberbullying. The class teacher can perform a compilation and synthesis of various information data; carry out personal contact both with individual students and their parents with the help of instant messages; have online class meetings; place various materials with the aim of presenting a class action. It was found that the use of Yammer CESN, makes it possible to increase the students' linguistic culture, communication culture with the help of ICT, the effectiveness of the organizational, educational and social work of a class teacher of comprehensive secondary school. Further studies will be used to determine the characteristics of the use of Yammer CESN by a school psychologist.

Keywords: *electronic social networks; CESN; COLE; information and communication technologies; classroom teacher; upbringing; Yammer.*

Аннотация. *Целью статьи является определение основных возможностей корпоративной электронной социальной сети (КЭСС) Yammer в работе классного руководителя общеобразовательного учебного заведения. Основными методами исследования является обобщение данных по использованию социальных сетей для организации учебно-воспитательного процесса и метод семантического дифференциала, для определения отношения учителей средней школы к КЭСС Yammer. В статье обоснованы основные виды деятельности классного руководителя в корпоративной электронной социальной сети Yammer с целью реализации процесса воспитания. Установлено, что использование КЭСС Yammer, дает возможность повысить языковую культуру учащихся, культуру коммуникации с помощью ИКТ, эффективность организационно-воспитательной и социальной работы классного руководителя общеобразовательного учебного заведения. Дальнейшие исследования будут направлены на определение особенностей использования КЭСС Yammer в работе школьного психолога.*

Ключевые слова: *электронная социальная сеть; КЭСС; ООУС; информационно-коммуникационные технологии; классный руководитель; воспитание; Yammer; воспитание; обучение.*

S. G. Lytvynova, Institute of Information technology and learning tools of NAPS of Ukraine, Use of corporate social Yammer network in the work of the classroom teacher

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Литвинова Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, с.н.с., завідувач відділу технологій відкритого навчального середовища Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Коло наукових інтересів: упровадження ІКТ у навчальний процес ЗНЗ і ВНЗ